

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15
ДИНАРА
1952



ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVIII — Број 245 — Субота, 8 септембар 1952

МИКИ

збоде и незбоде
у Мишопотамији

ТАКО... РАСТУРИЛИ СМО ТВОЈУ ГАРДУ... АКО САМО ЗУЧНЕШ, РЕКИ КУ СВИМА КАКВО ЈЕ ЈАДНО НИШТА — БИЛО ГВОЗДЕНА МАСКА!



ОУ, НЕ! МОЛИМ ТЕ!

А САД ЋЕМО ЈОШ ДА ВИДИМО ИМА ЛИ ТАКВИХ КОЈИ ЖАЛЕ ЗА МАСКОМ!



ШТА НАМЕРАВАШ?

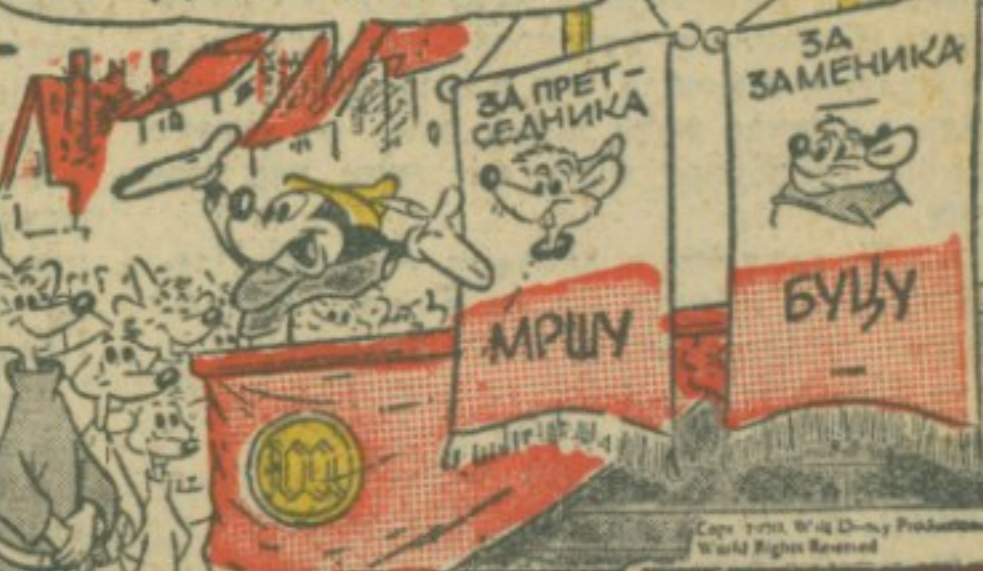
СПРОВЕШЋЕМО МАЛУ АНКЕТУ У МИШОПОТАМИЈИ!



БИРАЈТЕ
МРШУ ЗА ПРЕТ-СЕДНИКА ПОШТЕН СМЕО ПАМЕТАН

БУЦУ ЗА ЗАМЕНИКА ПОШТЕН СМЕО

ОВО, СУ, ГРАЂАНИ МИШОПОТАМИЈЕ, ЈУНАЦИ КОЈИ СУ ВАС ОСЛОБОДИЛИ ГВОЗДЕНЕ МАСКЕ...



МИ?

ЗА ПРЕТ-СЕДНИКА

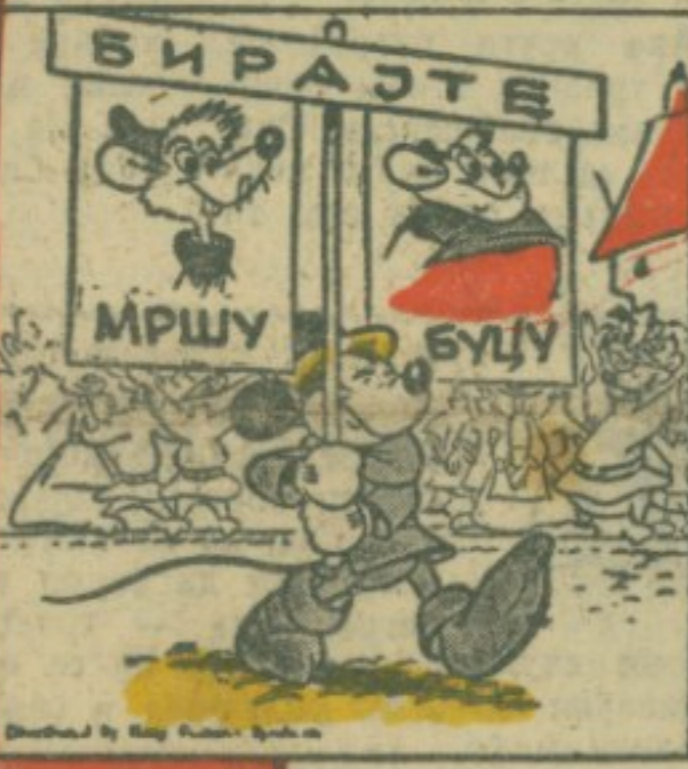
МРШУ

БУЦУ

ЗА ЗАМЕНИКА

МРШУ

БУЦУ



ЗА ПРЕТ-СЕДНИКА И ЗАМЕНИКА "ГВОЗДЕНУ МАСКУ" ДЕЛИВИЧНО ПОШТЕН



РЕЗУЛТАТИ АНКЕТЕ

МРША	8600
БУЦА	1
ГВОЗДЕНА МАСКА	1

ОВО ЈЕ ПОСЛЕДЊИ ИЗВЕШТАЈ!



У НАУКЕМ БРОДУ



ГОТОВО ЈЕ! ЧЕСТИТАМ МОМЦИ! НАДАМ СЕ ДА ЋЕТЕ ИСПУНИТИ ОЧЕКИВАЊА МИШЈЕР НАРОДА!



ТЕЛЕГРАФИ
АНКЕТА БУЦА И МРША ДОБИЛИ ОД БЕЛИКОР УЗБУРЕНЊА
ИЗГУБИО



НОВА ЕПИЗОДА МИКИ У ВОДЕНГРАДУ



УРА, МОМЦИ! БАНКЕТ У ВАШУ ЧАСТ ПОЦИЊЕ КРОЗ ПЕТ МИНУТА!



НЕШТО МИ ЈЕ МУКА! ЈА... ОВАЈ!



МОРАМ ДА ОДЕМ ДА ВИДИМ ШТА ЈЕ С НАШИМ СЛАВЕНИЦИМА!



ПА, МОЖЕМО И ОВДЕ ПРОГЛАВИТИ! ТИКИНИ СЕНДВИЧИ 10А.



У РЕДУ, МИКИ... ИМАМО НАЧИНА ДА ТЕ ПРЕБАЦИМО ПРЕКО ПЛАНИНА НАТРАГ... КУЊИ!



АЛИ НЕ ОНИМ ПРЕПОТОПСКИМ АВИОНОМ!



НЕ ЋИМЕ! ИМАМО НЕШТО МНОГО БОЉЕ! НАРОД ЖАЛИ ШТО НАО ОСТАВЉАШ!



ЈЕ ЛИ ЛЕП? ПРИПАДАО ЈЕ НЕКОМ ПЕСТОРЕЛУ! НАЖАЛОСТ, ОН ЈЕ... НЕ МОРАШ МИ НИШТА РЕКИ. ЗНАМ ШТА СЕ ДОГОДИМО!



БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(24)

Роман од И. АСИМОВА

— Цекоф. Тачно. Желим да видим све чланове твоје породице.

Да није био толико умора, Теренс би можда уживао у овој ситуацији. Јер, ни он није био сасвим имун према задовољству које изазива осећање власти. Породица се брзо искупила. Састојала се од једне мршаве жене с двогодишњим дететом у на ручју, девојке која му је отворила и њеног млађег брата.

— То су сви?
— Сви, господине, — понизно одговори човек.

— Могу ли да намирим дете? — уплашеним гласом обрати му се жена. — Сад му је време за поподневно спавање. Баш сам била пошла да га ставим у постељу, — говорила је, пружајући малишана према Теренсу, као да је при погледу на нешто дете могло да се смекша срце једног патролције.

Теренс га није ни погледао. Један патролција то никад не би учинио, а он је сад био патролција.

— Стави га где хоћеш и дај му нешто слатко да се забави да би било мирно, — рече јој. — А сад ти, Цекофе!

— Молим, господине.

— Ти си некакав чиновник, мислим?
— Да, господине. Чиновник сам у центру за исхрану. У одељењу за пројачуне, јер добро знам математику. Знам и логаритме.

„Да, мислио је Теренс. Научили су те како да радиш с логаритмима и ти си сад на то поноснији но Јелан Саркијанин на своју луксузну јахту“. Добро је познавао такве типове. Они су презирали своје необразоване сунороднике исто онолико колико су Саркијанин презирали све Флоринјане одрела, а можда још и више, јер су морали да живе међу њима и да од стране својих господара буду сматрани као део њих.

— Ти верујеш у закон и у добре Племените? — обрати му се Теренс, и даље важно загледајући у своју бележницу.

— Мој муж је добар и исправан човек, — умеша се жена. — Он никад није имао никаквих неприлика. Он се не меша са олошем. Ни ја. А ни лепа. Ми увек...

Теренс јој махну руком да ћути.

— Да, да. Чуј, момче. Желим да сад одмах сетнеш и урадиш оно што ћу ти рећи. Потребан ми је списак свих оних које познајеш у овом блоку. Имена, адресе, чиме се занимају и какви су. Нарочито ово последње. Ако међу њима има смутљива-

ца... и то желим да знам. Предуземо чистиње. Јеси ли разумео?

— Да, господине, да. На првом месту долази Хустинг. Он је тамо на крају блока. Он...

— Не тако. Девојко, донеси ми комад папира. Сад седи и све ми то напиши. Сваку појединост. Пиши полако и читко, јер ја иначе тешко читам те ваше урођеничке сврачке ноге.

— Ја имам добар рукопис, господине.

— Онда да га видимо.

Цекоф се одмах даде на посао. Слова је исписивао лагано, док је жена гледала преко његовог рамена. Теренс се тада обрати девојци:

— Стани крај прозора и обавести ме ако путем наиђу друге патролције. Треба нешто да им кажем. Немој их звати. Само ми кажи ако наиђу.

Најзад је могао да одахне. Створио је себи, бар привремено, неко уточиште, и то усред опасности. Сем шума који је правило дете сисајући нешто, у одаји је владала тишина. Ако се непријатељ приближи, он ће о томе бити на време обавештен.

Сад је могао да мисли.

На првом месту, његова улога патролције ускоро ће морати да се заврши. Вероватно ће убрзо сви прилази граду и излази из града бити блокирани. Неће дуго потрајати да ће патролцијама постати јасно да је једини начин да дођу до човека кога траже систематско претраживање града, блок по блок, кућу по кућу. Кад се на то буду одлучили, они ће бесумње почети рачију од предграђа. Ако буде тако, ова кућа биће једна од првих у које ће ући. Према томе, његово време је ограничено.

Све досад униформа патролције необично му је користила. Доморцима никад не би пало на памет да посумњају да је носи неко ко на њу нема право. Никад нису застали и загледали његов светао тен какав остале патролције немају. Униформа је била довољна. Неће проћи много, а гониоци ће се и тога присетити, па ће објавити доморцима да им је дужност да пријаве сваког патролцију који има светлу кожу и косу.

Да, мораће што пре да напусти ту улогу. С тим је пречистио. Сад да пређе на другу ствар. Отсад се није на Флорини неће осећати сигурним. Убити једног патролцију, то је најстрашнији злочин који се може замислити и њега неће престати да гоне ни после педесет година, наравно кад би он могао да му тако дуго замиче, што је изгледало потпуно невероватно. Значи, мораће да напусти Флорину. Како?



Давао је себи још један дан живота. То је било прилично претерано и могуће једино под претпоставком да патролције буду до крајности глупе, а он невероватно срећан.

Устао је. Цекоф подиже главу с папира. — Још нисам сасвим готов, господине. Писао сам веома пажљиво, па...

— Да видим шта си написао.

Он баци поглед на хартију и рече:

— Довољно је. Ако друге патролције буду наишле, немој тражити време говорећи им да си ми правимо овај списак. Они се журе и свакако ће за тебе имати неки други задатак. Једноставно учини што ти

буду наредили. Да ли већ долазе?

Девојка крај прозора одговори:

— Не, господине. Треба ли да одем на улицу и погледам?

— Није потребно. Сам ћу видети. Реците ми још где се налази најближи лифт?

— Око триста метара лево од наше куће, господине. Можете...

— Да! Да! А сад ми отворите врата.

Група патролција баш је залазила у улицу кад су се врата дизалице затворила иза Теренса. Осећао је како му срце помало лупа. Систематска потрага је почела и они су му били за петма.

Минут касније, док му је срце још лудачки тукло, изишао је из лифта и нашао се у Горњем Граду. Овде неће имати закљона. Нема овде високих и дебелих стубова, нема преградних плоче чија га је стална сенка донекле штитила.

Осећао се као црна покретна тачка међу блиставим, заслепујућим грађевинама. Чинило му се да га с пет километара могу приметити.

Ниједног патролције на видико. Племенити који су пролазили поред њега нису га примећивали; гледали су кроз њега као да не постоји. Ако је патролција био страх и трепет за Флоринјане, за племените он није претстављао апсолутно ништа. Ако га ништа буде спасло, спашиће га баш то.

О географији Горњег Града имао је прилично неодређено и површно знање. Негде у том делу налазио се градски парк. Правац који је изабрао ослонивши се на магловито сећање плана Горњег Града, који је свега једном видео, показао се тачним. После пет минута стигао је до парка.

Градски парк био је вештачки зелени појас од неких сто акара. О њему су се на самом Сарку причале разне приче: описивали су га као место идиличног мира, али и као позорницу ноћних оргија. Теренсу се та вештачка творевина учинила непријатном. Знао је да земља и камен по којима је ступао, вода и дрвене око њега, почивају на мртвој бетонској подлози. Мислио је на плања кирта равна и непрегледна, и на планински венац на југу. Презирао је ове дошљаке који су усред величанствене природе морали за себе да изграде вештачку лепоту.

Читаво пола часа бесциљно је лутао по парку. Оно што треба да учини мора учинити ту, у парку. Чак и овде је остварење његове намере изгледало немогуће. На неком другом месту оно је поготову било немогуће.

(Наставиће се)

У Суседству ГРИЗЛИЈА



Кад су се Цим и Лорета Стентон населили у једном дивљем и забаченом крају Британске Колумбије, у малој дрази Најт, остварујући гме свој заједнички дугогодишњи сан, добили су неочекиване суседе — највећу колонију гризли-медведа у Северној Америци. Међу тим дивљим суседима Стентонии су прокивели више од тридесет година. За те три десе није имали су много необичних сусрета и стекли многе дивље „пријатеље“. Иако су обоје давно пренабили педесету, они и не помислилају да напусте своју дивљину и да се врате у „дивилнизацију“.

куће. Гризли-медведи су њихови суседи, као што су то и многобројни јелени и ракуни.

„Дивље животине праве друштво људима који живе у шуми. Њихово присуство отклања осећај усамљености“, — објашњава Цим ретким намерницима који „залутају“ у њихову дивљину, и обично додаје: „А човек не убија своје суседе, чак и кад су ти суседи гризли-медведи, сем кад на то није приморан“.

Стентонии су први пут чули за драгу Најт од два трапера-дуготалце које су срели на острву Ванкувер. Трапери су се баш враћали отуда, а отишли су да виде драгу јер су чули да је то најдивљини део Британске Колумбије. „Али, — завршили су они своју причу — за нас је то искупило дивље“.

— А због чега? — запитао је Цим.

Има сублише гризлија.

— Гризлија! — Цимове очи сијале су од одушевљења, а исто тако и Лоретине. — И, рекосте, то је у дрази Најт?

Од најранијег детињства Цим је слушао о „господару шума“, најопакијем и најмелијем месождеру Северне Америке. Слушао је о њему од старих трапера чије се искуство сводило на то да је једини добар гризли — мртав гризли. Он се често питао колико у тим тврђењима има истине, јер, најзад, ниједан од тих ловаца није другачије видео гризлија него у тренутку одбране и борбе за живот.

Стентонии су стигли у драгу Најт кад се мрак већ био спустио и ту ноћ провели у чамац. „Сутрадан, пробудили смо се у рају“. Драга се увукла међу боровом шумом покривене планине, на чијим је врховима лежао вечити снег. У врху драге наишли су на једну напуштenu траперску колибу и — ту су остали.

Мада су Стентонии свуда око своје куће најзавили на трагове гризлија, велики медведи били су у почетку плашљиви и избегавали су сусрет с људима. Временом, медведи су се навикли на мирис људи и, кад су „видели“ да тај мирис не значи опасност, стали су се постепено враћати на своја стара пасишта у близини усамљене дрвене куће. Најзад, гризли су се толико навикли на присуство људи да су четири медведа уредили своје „спаваће собе“ на свега педесет метара од њихове куће, тако да су преко читаве ноћи Стентонии слушали хркање својих дивљих суседа.

Време је пролазило и Стентонии су се полако упознали с начинима живота, навикама и људима „краља шума“. Научили су, на пример, да гризли, коме су неправедно доделили титулу најопакије животине, радије избегавају сукоб но што напада. Он убија само да би дошао до меса и ретко ће напасти човека. Чак и оно што би ловци назвали нападом, били су уствари смели покушаји да се избегне опасност. На својим лутањима по глечерској области изнад драге, Цим је дошао до још једног искуства: тамо је чак и мирис човека могао да медведа натера у бекство. Једном, нашавши се пред једним медведом који је већ био кренуо у напад, Цим му је бацно свој шепир у лице и гризли је у истом часу нестало у првом шумарку.

Кад гризли стоји усправљен на задње шапе, онда је он радознао, а не љутит, као што се мисли. Кад трчи на све четири ноге, а притом му је средина леђа јако избочена, онда га се треба чувати. Али, потпуно је безнадежно покушавати да се побегне од њега. Упркос томе што изгледа тежак и тром, гризли трчи невероватно брзо. Једном је Цим

покушао да трчећи прстигне једног гризлија које је ишао својим обичним кораком. Није успео ни да га стигне. Једина могућност да се од њега побегне, јесте — трчати право на њега, јер ће се онда, можда, уплашити и сам побегти.

Насупрот укоревеном мишљењу да се гризли-медведи крећу појединачно, Стентонии су открили да они иду у групама, нарочито кад одлазе на диваде да уживају у сочној трави. Но, ако се на „њиховој“ дивади појави какав снажан, стар медвед, остали ће се брзо распирити на све стране, остављајући „краљу“ читаву диваду. Такав „краљевски“ медвед био је и стари ратник кога су Стентонии назвали „гризли од Мусел Потока“, јер је на том потоку он имао свој „резерват“ где је ловио рибе. Била је то огромна животиња — траг његовог стопала мерио је 35 сантиметара — чија се силазак с планине чуо читавих десет минута пре но што би се појавио.

Гризли може да се креће дигнувши огромну буку, али и сасвим тихо, што зависи од околности. Ако је уплашен или љут, његов ход ће се чути с два километра даљине; ако се, пак, нечему прикрала, под његовим ногама неће се чути ни шуштање сувог листа. „Гризли од Мусел Потока“ дизао је буку да би дво изрази својој снази и да би друге медведе упозорио на свој долазак. Чувши његове кораке, остали би се брзо измакли на ивице пасишта, остављајући средину старом диву.

Мада гризли трпе присуство своје сабраће кад су у питању дивљи аспаругуси и остала биљна храна, те трпељивости нестaje кад лове рибу. Сваки одрастао медвед има свој део потока, обично у дужини од два километра. Понекад се млади медведи свађају између себе око тих граница, али се ниједан од њих не усуђује да пређе на „територију“ господара од Мусел Потока.

Имеђу Цима и ове старине од медведа развиле су се чудни односи, који би се најбоље о-

значили као добросуседски. Кад би Цим, корачајући шумском стазом, наишао на њега, једноставно би застао и, савијајући цигарету, стрпљиво чекао. Гризли би, видевши Цима, скренуо са стазе и пустио га да прође. Ако би, пак, наишао на место где је господар од Мусел Потока уредио свој лежај за дневни одмор, он би застао и кућну својом секирицом по кундаку пушке. Трнут из пријатног дремежа, медвед би неколико пута затрептао капцима и — изгубио се у шуми.

Једне јесени, код Стентониих је боравио један седамнаестогодишњи дечац који је желео да научи „траперски занат“. Међутим, један једини доживљај био је довољан да га излечи од те жеље. Журећи једном да с дечаком пре мрака стигне кући, Цим је сасвим заборавно да им се на путу налази гризлиев лежај за дневни одмор, тако да није пообичају кућну секиром о пушку. Кад су се нашли на шест метара од медведа, овај се пагло тргао из дремежа, скокнучи и јурнуо право на њих. Цим је, не нишанећи, опалио. Хитац је погодило гризлија, али га није зауставио. У делићу секунде гризли се нашао пред Цимом, који је својим телом штитио дечака, а онда је, на срећу, јурнуо крај њих — и нестало. Сутрадан ујутру Цим се вратио на место сукоба и открио крвав траг који је вољно до једног стеновитог брежуљка и ту се губио. Читав дан трагао је он за рањеним медведом и најзад је морао од тога да одустане. Међутим, четри седмиче касније, нашао је „господара од Мусел Потока“ како демуца на старом месту. Још једном је Цим кучнуо о кундак, још једном се стари див дигао и пропустио га. Није се „љутио“ због хита испалиеног у тренутку опасности.

(Наставиће се)

Једне кишне ноћи, не тако давно, Цима и Лорету пробудила је нека бука која је долазила с везане њихове дрвене кућице. Цим, буван од сна, отворио је врата и удето прво у наручје једног огромног чудног гризлија. Медвед је спајао усправљен, с предњим шапама на њиховом великом хладњаку на батерије. Цим је јурнуо у кућу и зграбио пушку.

— Шта је било Циме? — запитала је Лорета.

— Гризли! Покушава да отвори хладњак!

— Немој га убити, Циме! Молим те!

Њену молбу прекинуо је звук неке дољаве. Вративши се на терасу, Цим је видео да је гризли откинуо врата хладњака и да је у њега завукао своју огромну главу. Хитро му је прислонио цев пушке испод левог ува и строго гласом рекао:

— Излази одатле док те нисам убио!

Медвед је, извукши главу из хладњака пуног меса, погледао тог одлучног малог човека који је држао пушку у руци и — отишао.

За тридесет година проведених у дивљини, Стентонии су сасвим навикли на такве сусрете. За време лета десетине гризлија хране се на пасиштима у близини њихове

ЊИХ ДВОЈИЦА

Ониста је мај. У Драговићу, код Прњавора, налазио се штаб четвртог батаљона Пете крајишке бригаде. У штабу је курир седамнаестогодишњи Милан Ресановић. Тачно у поноћ огласи се митраљез. Два-три рафала реско засекоше мрак.

У курирској соби штаба сви поскочише. Дванаест курира је на ногама. У трку су заузели положај око куће, окружене брдашцима. Пушке су положили на плетени сеоски плот. Шум потока као да замре кад митраљез осне ватру. Диверзантска СС-група у патикама се спустила низ поток и изненадила стражаре. После десетак минута пуцало се на све стране.

Штаб и околне јединице држали су положај до сванућа, када је пуцњава престала.

У зору, Милан је склонио пушку са плетеног плота. Оценио је да је опасност прошла, па се упутио ка брегу где се налазио положај једне чете. Помислио је да ће одатле бар нешто видети.

Није много одмакао, кад се у даљини, на друму, поја-



више немачки тенкови, који су ракетама окупљали диверзантску групу. Милан се, онако погурен, поче враћати и још више се приљуби уз дотрајали плот. Одједном, улево, примети на ледини хромог Немца који се поштапао. Милан пријатај дах. Леске и грабовина добро су га скривале.

Есесовац је сада удаљен само петнаестак метара. — 'Алт!' — узвикну Милан.

Немац застاده. Курир му даде знак да дигне руке у вис. Но, дугајлија је мирно гледао у њега и није дизао руке. Давао је утисак човека који се чуди што му једно дете издаје такву заповест. Тада Милан прескочи плот и пође к Немцу.

Између њих растојање је било врло кратко. То Немца као да прену из неког сањарења. Као да осети да ту нема шале, изненадно подиже руку и више насумце два пута опали из пиштоља. Милан с муњевито баци на земљу, пријатај се и притисну обарач на пушки. Немац је мислио да је извршио свој посао, па је још један тренутак остао непомично.

Милан је био необично узбуђен, али није давао знаке живота. Пушка му је у рукама подрхтавала. Немац је још мирно стајао. Тренуци су брзо пролазили. Наједном, одјекну пуцањ из курирове пушке. Немац направи салто и паде. Ни макнуо се није с места.

У његовом револверу курир је пронашао још један, неиспаљен, метак, а у ранцу два шаржера од пушкомитраљеза. Посумњао је да је још неко у потоку, па отрча у штаб за помоћ.

Во је претражио поток и нашао нов пушкомитраљез. Леп „Астра“ револвер Милан није одмах предао. Чувао га је два-три месеца, а онда га је покљонио штабу.

Данас је Милан Ресановић млади капетан I класе и Титов пићомац.

Неслоло их ђре 195 милиона Јогина...

У време кад на Земљи још није било кичмењака нити каквих већих живих бића, трилобити су били њени најчешћи становници. То су били ситни бескичмењаци, дуги свега неколико сантиметара, мада су неке њихове врсте биле знатно дуже. Ноге су имале осетљиве и танке и оне у фосилима нису очуване.

На местима где је данашње копно некад било покривено морем, нађени су многи фосили трилобита. Остали су очувани скелети, односно љуштуре ових животињца. Кад су се појавиле рибе, за њих су трилобити вероватно били храна, мада су их њихове љуштуре донекле штитиле. Трилобита је нестало пре 195 милиона година.

Према фосилима је утврђено да је постојало 1200 разних врста трилобита. Многе од њих служе за идентификацију стена насталих таложењем, пошто се зна у ком су периоду поједине врсте трилобита живеле.

Сматра се да су трилобити носили јаја. И заиста, остаци који могу да потсећају на фосилна јаја трилобита налажени су у стенама. Живели су искључиво у сланој води.

„Узоран човек“

Какав треба да буде „узоран човек“. „најекономичнији просечан човек“ — то су питање поставили и на њега одговорили стручњаци за исхрану Уједињених нација. Они су одредили особине и услове живота тог „идеалног“ човека.

Мушкарац од 25 година, физички здрав и запослен, треба да је тежак 65 килограма, да живи на просечној температури од десет степени Целзијусових и да усклади исхрану тако да нити добија нити губи у тежини. Дневно треба да ради осам часова, и то претежно физички, али тако да се само повремено мора више напрезати. Ван рада проводио би четири часа дневно седећи и један и по час ходајући, док би сат и по употребио за забаву и домаће послове. Према прорачуну, човеку који тако живи било би потребно просечно 3.200 калорија дневно.

„Узорна жена“ од 25 година, тешка 55 килограма, живела би под истим условима и у истој средини као и „узоран мушкарац“. Она би се бавила домаћим пословима, или би изабрала неки лакши рад. У току дана она треба да преспавачи пет километара, а један час да проведе у раду који разаноује — у врту или у игри с децом, али то време може провести и бавећи се неким спортом који није напоран. Рачуна се да је „узорној жени“ потребно просечно 2.300 калорија дневно.

КАДО У БАЈШИ



НЕКОНТРОЛИСАНА ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА МОЖЕ ДА БУДЕ ВЕОМА ОПАСНА. ЗБОГ ТОГА МИ УПОТРЕБЉАВАМО САВИТЉИВЕ ГУМЕНЕ ИЗОЛАТОРЕ ЗА САМУ ЖИЦУ, А СТАКЛЕНЕ ИЛИ ПОРЦЕЛАНСКЕ КАО ОДЛОМЦИЕ.



КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ



Поморски канали

Канали су релативно узани делови мора између острва и полуострва или копна. Такви су код нас Велебитски, Задарски и други, а у свету је познат канал Ламанш. То су природни канали. Постоје и вештачки, који настају прокопавањем земље да би се створила веза између реке и мора, или између два мора, као што је случај са Суецким Каналом и другима.

Још су стари Египћани радили на прокопавању Суецког Канала. То је најстарија замишља о грађењу поморских канала и она јасно потврђује да су људи још у старо време увиђали значај канала за скраћивање путовања и „приближавање“ појединих места делова копна и континента.

Овде ћемо изнети један случај из почетка 15 века који јасно илустрира привредни значај поморских канала. Португалци, пловећи око Африке, преносили су робу из Индије, која је била знатно јефтинија од робе коју су Млечани такође набављали у Индији, али су је караванима преносили копном до лука у источном делу Средњег Мора. Коли-

дobar део наших шума да би добили дрво, те су бродовима пренели читаву брда до ушћа Нила, а одатле су то дрво пренели караванима до Суеца. Португалци су схватили опасност за своју трговину, па су отпремили једну ескадру у Црвено Море која је победила египатско бродовље. Португалци су се затим искрцали код Суеца и запалили брда млетачког дрвета и за сва времена омели Млечане у њиховим сновима и надама.

Истините вести и легенде везане су за многе поморске канале, а оне у суштини кажу њихов привредни значај. Овде ћемо изнети величину само важнијих поморских канала, који имају велик значај за светску привреду и поморски саобраћај, као и стратешки значај.

Суецки Канал дуг је 161 километар, широк 76 до 132 метра, дубок дванаест метара. Пуштен је у саобраћај 16 новембра 1869 године. Он везује Средоземно Море, од пристаништа Порт Саида, са Црвеним Морем, код пристаништа Суеца.

Ганамски Канал има уставу. Дуг је 81 километар, широк 91 до 400 метара, а дубок 13 метара. Пуштен је у саобраћај уочи Првог светског рата, 1914 године. Прокопавањем овог канала скраћен је помор-

ски пут између источних обала Северне Америке и западних обала Северне и Јужне Америке, као и источних обала Азије и Аустралије. Он везује Тихи Океан, од пристаништа Панаме, са Карипским Морем, код пристаништа Колона, односно преко овога мора овај канал везује Тихи са Атлантским Океаном.

Коринтски Канал дуг је 6 километара, широк 21 метар, а дубок 8 метара. Пуштен је у саобраћај 6 августа 1893 године. Мисао о прокопавању Коринтског Канала зачала се још код старих Грка и Римљана, али је остварена тек крајем 19 века.

Килски Канал има уставу. Дуг је 98 километара, широк 102 метра, дубок 11 метара. Пуштен је у саобраћај 25 јуна 1895 године. Овај канал везује Балтичко са Северним Морем.

ШТА ЈЕ ПЛЕНЕР?

Пленер је сликање у слободној природи, као супротност сликању у атељеу. Пленер се практикује тек од друге половине 19 века, а увели су га француски импресионисти.

Стари сликари правили су у природи само цртеже и студије, а слике су радили код куће, па су им често због тога слике пуне тамних и густих сенки. Импресионисти, радећи у природи слику до краја, успели су да даду лаке, прозрачне, обојене сенке, а слике су им биле необично светле и свеже.

ЧУДЕСНИ ИЗУМИ СТАРИХ НАРОДА



ваздухоплова које су стари Индуси употребљавали пет векова пре наше ере у војне циљеве. Историчари не располажу блиским подацима о својствима и изгледу ових летелица, али према индиским хроникама из тога доба са ових ваздухоплова су бацани експлозивни, који су сејали пустош у непријатељском табору. Ти антички бомбардери били су вероватно нека врста балона на које је товарен запаљив и експлозиван материјал.

Многа велика открића и изуми који се сматрају за тековине данашњег времена били су познати пре више столећа, а за неке се знало још у античко доба.

„Ваздушне кочије“

Међу најзанимљивије изуме ове врсте долазе индискe „ваздушне кочије“, нека врста

Хартија се притискивала на

слова намазана жељеном бојом и цео процес штампања одвијао се веома брзо. У Кореји су бакарна слова постојала још 1145 године.

Гвошће које не рђа

Индуси и Мексиканци су још 2.000 година пре наше ере производили гвошће које не рђа. У дворшту великог храма у Делхију, у Индији, диже се гвоздени стуб Кутуб висок 19 метара, широк 40 сантиметара у подножју и 30 сантиметара при врху. Овај стуб, који је стар 4.000 година и тежак 1.700 килограма, нигде није оштећен рђом и изгледа потпуно нов. Све до 1885 године у свету није постојао тако велики блок гвошћа. Хемиске анализе су показале да је у питању готово сасвим чиста гвоздена руда.

Стари Египћани су знали тајну ткања изузетно јаких тканина, које су бојили бојама „вечите“ сталности. Многи египатски штофови нађени у пирамидама старим 4.000 година и данас су сачували јачину, мекоћу и еластичност.

Хирурги из Александрије су помоћу металних инструмената око 1.000 година пре наше ере вршили операције, па су са успехом изводили и царски рез.

Први таксиметар — у Старом веку

Први таксиметар постојао је на једном фијакеру и описује га Грч Херон. Он вели: „Са одометром (или подометром) можемо да меримо путању коју пређу кочије, не употребља-

вајући бескрајне ланце и штапове за мерење.“ Пређени пут означавала је једна игла на цифарнику, или кугае које су падале у нарочити суд брзином којом су се окретали точкови.

Кинези су знали за бусолу знатно пре него што су Европљани почели да је употребљавају. Служили су се њоме за путовање по пустињским просторима, а већ у IV столећу почели су је употребљавати и за поморска путовања. У Европи је бусола била непозната све до XII столећа.

У источном делу римског царства је већ под императором Септимијем Севером био у употреби нарочити систем централног грејања за загревање воде у купатилима. То се постигало помоћу нафте, која је доношена са нафтених поља недалеко од Каписког Језера. Овај систем је употребљаван више столећа, а затим је пао у заборав.

Платонов будилник

Стари антички филозоф Платон изумео је први будилник. Место звоњења, у његовом инструменту ваздух је у жељеном тренутку производио пискав звук. Помоћу будилника Платон је окупао своје ученике на рад сваког јутра тачно у четири сата.

У старом Египту употребљавани су први инкубатори, у којима се могло излећи по 700 пилића наједном. Инкубатор је загреван помоћу ђубрива и сламе. Египћани су исто тако имали огласне табле на којима су лепили објаве помоћу лепка од гуме, а Римљани су огласе исписивали на дрвеним таблама, и то црним и црвеним словима.

„Снежни човек“ или црвени хималајски медвед?

„Страшни снежни човек“, тибетанских речи „ми-г“ и легендарно биће с Хималаја, „хангми“. Реч „ми-г“, којом се у Тибету назива ова врста медведа, странци су превели са „страшни“. Међутим, она значи „човек-медвед“, тј. човеколики медвед, јер он својим усправним ходом потсећа на човека. Друга реч, „хангми“, преведена је као „снежни човек“, па је тако добијен назив „страшни снежни човек“.

Исто тако, др Страус сматра да су претеране и приче о величини стопала „снежног човека“. Отисак постаје већи него што је услед топљења снега по овиси отиска и под утицајем ветра. Према мишљењу тибетанског свештеника Свами стопа, а нарочито стопала медведа. Познато је да на Хималајима живе три врсте медведа: мрки, црни и црвени. Зна се и то да црвени медвед често хода само на стражњим ногама. Кад се он усправи, виши је и од највишег човека.

Др Страус сматра да је назив „страшни снежни човек“ дошао од погрешног превода

Исто тако, др Страус сматра да су претеране и приче о величини стопала „снежног човека“. Отисак постаје већи него што је услед топљења снега по овиси отиска и под утицајем ветра. Према мишљењу тибетанског свештеника Свами стопа, а нарочито стопала медведа. Познато је да на Хималајима живе три врсте медведа: мрки, црни и црвени. Зна се и то да црвени медвед често хода само на стражњим ногама. Кад се он усправи, виши је и од највишег човека. Др Страус сматра да је назив „страшни снежни човек“ дошао од погрешног превода

ОБЕСХРАБРЕНИ БУРСЕЛ



Као што је познато, телефон је пронашао Грахам Бел. Међутим, пре њега је готово до истих резултата дошао Француз Шарл Бурсел. Као поштански службеник, он је 1854 године изнео своју замисао једном од шефова у пошти где је радио, али му се овај насмејао у лице, док га је директор телеграфа опоменуо да „седи с миром, јер све што он говори само су глупости“. Обесхрабрени Бурсел није ништа даље покушавао, а 1872 Американац Бел обелоданио је свој изум.

БАШ КАО ЕНГЛЕЗ



Један Енглец, возач камиона који живи у предграђу Ливерпула, сазнао је да је наследио 30.000 фунти стерлинга, што износи око 25 милиона динара. Чувши за ову новост, мирно, као што доликује Енглецима, изјавио је: „Занас је то сувише. Моја жена Клара и ја живимо срећно 29 година, а толкици новац може само да помути миран живот“. Адвокату, који му је послао потребну суму да дође у Лондон по наследство, вратио је новац с напоменом: „Хвала, сачекајемо разносача да нам донесе наследство“.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

КАКАВ ЈЕ ТО КОПНЕНИ ВЕТАР?

Копнени ветар је дневни ветар који увече и у току ноћи струји од копна на море, обично у летње сунчане дане.

ШТА СУ ЛИГЕ?

Реч лига у нашим приморским крајевима раније је ознакавала удружење појединих општина и приватних лица у циљу завођења реда у извесним пределима, а за заштиту њених чланова. Да би уредиле своје односе, такве лиге издавале су и статуте.

ПРИБЛИЖАВА СЕ НОВО ЛЕДЕНО ДОБА?

У једном америчком научном часопису, група научника изнела је занимљиву теорију о приближавању новог леденог доба. Према овој теорији Земља се данас налази у периоду између два ледена доба, од којих се друго може ишчекивати кроз неколико векова. Кроз неколико стотина година температура ће опастити и то ће бити почетак тог новог доба. Северно Ледено Море, које је сада све топлије, биће једнога дана потпуно без леда. То се неће догодити у

след неког спољног узрока, већ услед померања земљине коре. Полови се неће налазити на садашњим местима, што ће условити промену климе. Прочувања наслага у дубинама океана дала су потврду теорије о промени места полова. Под утицајем ових промена, и ниво океана ће се спустити, као што је то био случај и за време ранијег леденог доба, када се, по мишљењу ових научника, могло прећи пешнице из Аљаске у Сибир.

ЗАБЛУДА

Урођенци који живе на атолу Ифалик, који се налази у Јужном Пацифику, никада



не једу месо ајкула и хоботница, јер верују да их због тога хоботнице и ајкуле неће појести.

УСПЕО ЈЕ

Чувени хигијеничар, минхенски професор Макс Петенкофер био је врло забораван. Нарочито је често губио књигобране и због тога је увек извлачио грдњу од своје жене. Једном, кад се из Лондона вратио с конгреса с новим и скупоценим књигобраном, из Аугсбурга је триумфално телеграфисао жени: „С њим срећно стигао додје. Сутра долазим“. Али, кад га је жена сутрадан дочекала на станици, Петенкофер је сипао из воза без књигобрана, који је успут био изгубио.

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ РЕКА ЛУГОМИР?

Лугомир је лева притока Мораве. Она постаје од Жулањевачке и Дуленске Реке, које извиру са Глеђињских Планина. Улива се североисточно од Светозарева.

„САВРШЕНА“ МАШИНА ЗА ПИСАЊЕ

„Ускоро ће директори предузећа моћи да диктирају своја писма непосредно у фонетичку машину за писање, која ће према говору исписивати слова“, — изјавила су два научника из Истраживачког центра у Принстону. Они су чак

начинили један модел те нове машине, која је имала „речник“ од десетину енглеских речи и откуцавала је са 80% тачности. Радови на даљем усавршавању ове машине настављају се.

ОЛИНГО — НОВА ЖИВОТИЊА

Још пре 80 година виђена је у Панами једна нова животињска врста, али она је све доскора остала потпуно непозната. Тек недавно је зоолошки врт у Њујорку добио један њен примерак. Та животиња зове се олинго. Личи на мачку, само што има дужи реп и главна јој је храна воће.

КЕБ

Кеб је енглеска реч, а означава превозно средство слично чезама. То је назив и за лака кола чији кочијаш седи позади, на уздигнутом седишту. Кебик је једнопрежна двоколица за жене.

ПТИЦЕ МУХАРИЦЕ

Мухарице су птице певачице, а сродне су дастама. Имају кратак кљуш, широк зев, и мале и слабе ноге. Код нас је најчешћа врста сиве мухарице, која је одозго мрка, а одоздо белосива с тамном пругом преко груди.



ТАМО ГДЕ СЕ ЖИВИ

као пре 100.000 година...

У ствари, постоје две Бразилије: једна која се пружа дуж морске обале, сва савремена, с милионским градовима, облакодерима и последњим изумима технике; друга у унутрашњости, у неистинитим прашумама, где још живе људи у млађем каменом добу. То је Мато Гросо. Ове две Бразилије удаљене су једна од друге 5.000 километара и 100.000 година цивилизације. Тако мало кад је у питању савремено превозно средство, и тако много кад је реч о заосталости културе једне групе наших савременика.

Убитачна дунгла

Авион је веома погодан да се стигне до предела Мато Гросо, али је од мале користи ако помоћу њега треба да се освоје ове неизмерно простране и богате области, прани Елдорато Бразилије. Експедиције које су ваздушним путем продрле у срце дунгле биле су сувнише слабе да се с прашумом боре, јер над њом што су оне с великим трудом успе-

вале да прокрче, шума се брзо и неумитно склапала.

Они који освајају бразилијанску дунглу земаљским путевима морају да рачунају на опасности које их вребају из, вероватно, најубитачније дунгле на свету. Човек 20 века, који се навикао на заштиту закона, на пристојну одећу, опрему, исхрану и на кров над главом, ништа од свега тога не може овде да рачуна, јер у овим пределима његово право није нимало јаче од права мајмуна или јагуара. Ту нема где да се склопи од крокодила, од смртоносне пиране, од змија које неочекивано падају с грана право у чамац и изврћу га у брзе вирове, нема где да се спасе од облака сивушних комараца који се појављују у праскозорје и нападају вас преко целог дана или од великих, ноћних комараца од којих се добија смртоносна маларија. Ако је путник, кога несрећа снађе, толико непромишљен да са температуром од 40 степени легне да у сну нађе одмора, догодиће се да ће пријатељи наћи уутру само његов скелет који су првени мрави потпуно оголили.

У случају да цивилизовани путник прође неосштећен кроз све ове опасности, он ће, идући стално према „залазећем сунцу“, наићи на пропланке где ће угледати своје будуће пријатеље или своје убице — људе каменог доба.

Поставља се питање: да ли ће заостали становници Бразилије, који нису „проживели“ наших последњих 100.000 година, да их ипак преживе у веома скраћеном року? Питање очекује хитан одговор, јер територија Мато Гросо садржи свега 500.000 Индијанаца, а могла би да прими и као ошале прехране 100 милиона људи, то јест двапут више но што износи садашње бразилијанско становништво. Према извешајима истраживача, Мато Гросо претставља праву ризницу. У песку његових потока налазе се грумени злата и платине, у хумусу густих шума није тешко открити комаде дијаманата и смарагда, а земља је богата угљем, гвозђем, нафтом, манганом и другим рудима.

Обрадива земља Мато Гросо само чека семе шећерне трске, кукуруза, памука, мањоке, какаоа и ананаса. На њој расте дрвеће балате, каучука и хевеје, која даје гуму, као и многе друге шуме скупоцених стабала.

Шта ће бити са Индијанцима?

Ипак, шума ће постепено моћи да се раскрчи — стручњаци за тропску пољопривреду већ су почели да чисте оградиво тло — смртоносне животиње и опасни инсекти биће уништени или сведени на безопасан број, али: шта да се чини са Индијанцима? Ако се покаже да нису у стању да се брзо прилагоде цивилизацији која ће пре или после освојити њихову земљу, како поступити с њима? Староседеоци сматрају да им земља припада и спремни су да је бране својом крвљу. Поступак коме су прибегавали први насељеници Северне Америке данас више није могућан. Бар не отворено. Преживели су морали да се повуку у тако пустишне пределе да им је било немогућно да се коле развијају. За једног „бандиранте“ (пустолова који трага за златом), или за „серингвероа“ (истраживача каучука) жив Индијанац увек вреди колико и мртав. Јер, за последњих 40 година, пред пушкама „цивилованих“ белаца, Индијанци из 79 племена са Мато Гросо из дана у дан повлачили су се све дубље у унутрашњост. Они су данас заточеници неприступачних зелених тврђава дунгле, где, живећи животом дивљака, нимамо не иду напред. И то је један разлог више што су испуњени мржњом и неповерењем према белима.

„Боље је погинути него убити“

Између два метода: искоренили или на брзу руку цивилизовати староседеоце Мато Гросо, постоји и трећи, који

заступа генерал Кандидо Мариано да Силва Рондон, коме је данас 91 година. Његово је гесло: Освајати мирним путем, на макар погинути, али никако не убити. За њега, кога навикају Конкистадором мира, кажу да је после Амулзена највећи проналазач земаљских просторана која су доскора лежала некорисно.

У Народној музеју у Рију чува се једна доњачка пушка старог типа. Кожа њеног ремена пробијена је врхом индијанске стреле. Пушку је имао



о рамену Кандидо Рондон за време једног од првих похода на Мато Гросо. Стрела је том приликом пробила ремен и ранила Рондона, али он није опалио пушку. Тада је први пут поступио према својој крилатици: „Боље је погинути него убити“.

Ту лозинку су усвојили чланови Службе за заштиту Индијанаца, која је основана 1910 године.

Од 1910 до 1956, 700 Рондонових људи изгубили су жи-



вот од грознице, змијског уједа и индијанских стрела, али ниједан није опалио хитац да би се одбранио од Индијанаца. Да наведемо само један пример. Млади поручник, шеф поште у Ринсао до Тигре, у трепутку кад су га Индијанци напали и убили имао је уза се напуњен пиштољ. Он је дао живот, али оружје није хтео да употреби. Захваљујући таквим примерима, многа инди-

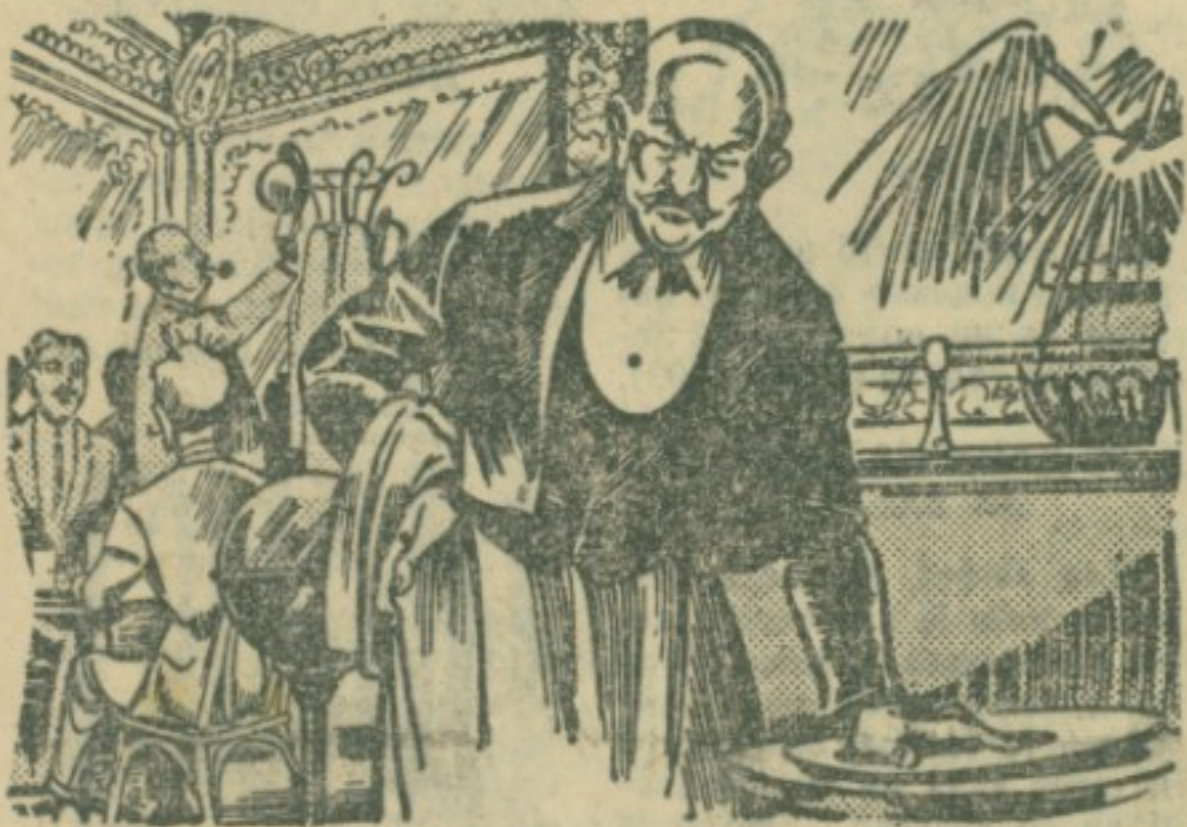
Дарови и ударје

Неуморни путник Рондон превалио је, које пешке које пирогом, 50.000 километара кроз неистинитану прашуму. Он је открио 15 река и повукао 5.000 километара телеграфских линија. Основао је око стотину станица за заштиту Индијанаца.

Постоје три врсте таквих станица. Прве, чији је задатак најопаснији за људство, имају да успоставе додир са индијанским племенима. Пре но што до тога дође, стреле домородаца рањавају или убијају дошљак. Белци пуцају, али у ваздух, што првеноскошце наговни у бекство. На окрвављеној земљи белци остављају дарове: чакшире, шибнице, секире итд., а потом се повлаче. Често прође много месеци да Индијанци и не додирну ове ствари. Тек, једнога дана поклона нестане. Касније, на месту где су бели људи оставили нове дарове, они нају удзарје Индијанаца: лукове, стреле и разне предмете од исплетеног пружа.

Чим се успоставе пријатељски односи, оснивају се помоћне станице, које имају задатак да Индијанце упуте у прве појмове националности и просвете. Најзад, оснивају се школе и здравствене установе. Ту су диспанзери и школе за децу, а одраслима се даје стока и семе за сетву, не толико ради приноса који ће добити од земље и животиња, већ да би на тај начин, за неколико месеци, прешли пут од неколико хиљада година — од каменог доба ка савременој цивилизацији.

КЕЛНЕР И ДАНАС ЧЕКА



Заоставштина Филипа д'Ферари, сина војводе и војвођине Галијери, претставља веома замршен спор на чији се расплет чека близу 40 година. Богати војвода Ферари умро је у Аустрији 1917 године, означивши као своје наследнике 73 особе, међу којима и свог ванбрачног сина Алберта Филатранда, париског келнера. Зато што су неки наследници оспорили вредност тестамена, спор још није окончан. Несрећни келнер и данас чека наследство.

СТРАЉИВИ ШУМАР



Један шумар из Кеп Бретона, по имену Доминик Мартини, наследник је, са још 30 рођака, стотина милијардера који је умро 1866. Старац је иза себе оставио руднике злата у Перуу и Калифорнији, чија се вредност цени на близу 20 милијарди динара. Наследство је требало да прими само један човек, али пошто га он није примио у време богаташеве смрти, наследници су се одонда намножили. Шумар тврди да богатство припада само њему и, да би спор размрсио, треба да отпутује у Јужну Америку. Пошто не може да нађе поверљивца који би му омогућио пут, он годинама штеди да купи карту за пароброд.

У јесен 1955 године у близини острва Фици, пароброд „Тувалу“ наишао је на упола потонулу „Дојиту“,

брод који је његова посада напустила из непознатих разлога Судбина „Дојите“ пробудила је успомене на сличне догађаје у историји поморства. Стари поморци сетили су се тада и заборављеног случаја брода „Марлборо“, који је једног дана испловио из новозеландске луке Литлтон и — нестало. Годинама се о „Марлбороу“ није ништа знало, иако се за њим трагало на све стране. Четврт века касније, кад се на „Марлборо“ било готово заборавило, један једрењак је сасвим случајно наишао на нестали брод. На његовој палуби нађено је 27 скелета.

Пре две године, у јужном делу Тихог Оксана нестало је теретни брод „Моника“. У току читаве пловидбе он је одржавао радио-везу с луком Нумеа, која је била циљ његовог путовања. Изненада је веза била прекинута и „Моника“ никад није стигла у Нумеу. Трагања за њом нису дала никакве резултате.

Слични случајеви из прошлости били су основа на којој је саткана легенда о „Холанђанину-луталици“, авенијском броду осуђеном на вечну лутање по океанима. Сујеврни морнари сматрали су да је сусрет с „Холанђанином“ предзнак неизбежне несреће. Међутим, многи од тих „уклетих“ бродова, који су лутали или који лутају океанима, могу још итекаоко корисно да послуже науци. Бро-



дови који су претрпели какву несрећу или их је њихова посада из непознатих разлога напустила, помажу научницима да одреде брзину и токове океанских струја. Сваки поморац сматра за своју дужност да у поморске карте убележи тачно место сусрета с бродом препуштеним океанским струјама.

Енглеска шкуна „Фани Волстон“ пловила је без посаде пуне три године Атлантским Оксаном, преваливши осам хиљада миља. За те три године разни бродови срели су је 46 пута. Тачке сусрета с њом, повезане једном линијом, означавале су правац кретања струје.

Године 1881, северисточно од Новосибирских Острва, потонула је јахта „Жанета“. После три године неки предмети са „Жанете“ нађени су чак на јужној обали Гренландије. Значи, као и предмети с потонулог брода, тако и ледене санте плове од Новосибирских Острва преко поларног базена, према морузлу између Гренландије и Шпицберга, а потом у Атлантски Оксана. Та појава навела је Фритјофа Нанзена на мисао да се кретање поларног леда може искористити за достављање даљних арктичких области, па чак и самог Северног Пола.



БАКА ЋЕ СЕ ОДУШЕВИТИ!

БАКА?

ДА, ТАТА! БАШ ЈЕ ПОЗВАЛА ПРИЈАТЕЉЕ СУТРА НА ВЕЧЕРУ!

БАКО! ВИДИ ШТА НАМ ТАТА ВОДИ!

НЕСРЕЊНИЦЕ! ГДЕ СИ УЗЕО ТУ КУРКУ? ТО САМ... ЈА... ОВАЈ...

НАСТАВИЊЕ СЕ

Пловбећа ОСТРВА

Теднога дана 1930 године Еским Такпук приметио је на даљини од 120 километара код обале Аљаске острво које раније није ту било. Био је јако изненађен, а још више се зачудио



када је на острву, после искрцавања, видео бујну траву и густу маховину. Површина острва била је благо таласаста. На њој је било мањих и већих бара. Такпук је био уверен да је открио ново острво. Када се у свету чуло за ово откриће, познати истраживач Севера Стефенсон рекао је да то уствари није острво, већ санте, које су отргнуте од масе поларног леда и које годинама плове северним морима.

Пловећа острва која се повремено појављују и нестају позната су људима одавно. О њима говоре и нордијске легенде. Од познатијих морепловаца први пут су их видели енглески морепловац Фробешер и његови људи 1578 године крај источне обале Гренланда. На основу њихових изјава, острво које су они видели унесено је у географске карте. Касније нико није видео то острво.

И у новије време постоје приче о такозваној Кенановој земљи, затим о Претседничковој земљи, Сањиковој земљи и многим другим „земљама“.



Можда је најпознатија од њих Крокорова земља, коју је 1906 године посетио и детаљно описао Пири, истраживач Севера. И она је на основу његових података унесена у географске карте. Али, осам година доцније нестала је и више није могла да се пронађе.

Године 1946 почела је серија нових проналажења острва у Поларном Мору, а то је доvelo и до објашњења појаве и нестајања острва. Једнога лета при великој видљивости радар једног америчког авиона забележио је копно, велико отприлике 200 квадратних миља и на удаљености од 500 километара од обале Аљаске. Острво је добило име Т-1, а његово постојање чувано је као војна тајна. Ипак је свим војним пилотима који су летели преко Поларног Мора скренута пажња на Т-1, а радари многих авиона потврђивали су првобитни налаз. Међутим, мрак и облаци, који три четвртине године заклањају видик у поларним пределима, спречавали су да се острво види голим оком.

Доцнији летови показали су на опште изненађење, да је острво променило место. Сваки пут оно је било даље ка истоку. Најзад, посада једног авиона имала је срећу. Видљивост је била добра па је и ова посада, као прва, видела голим оком Т-1. Обала острва била је висока неколико метара. На њему су се видели бистра плава језера и сивкаста река. Острво Т-1 је и даље проучавано. Војне власти размишљале су како да на њему подигну базу и аеродром, а његово постојање држано је у тајности. У октобру 1949 године Т-1 се налазио пуних 2000 километара од места где је три године раније примећен. Године 1950 пронађена су нова острва: Т-2, Т-3 и још десетине нових, мањих и већих острва. Те године је и јавност први пут упозната са постојањем ових острва, а дато је и објашњење о њиховом постанку.

Санте леда које настају замрзавањем морске воде, а које не треба мешати са леденим бреговима насталим одвајањем ледничког леда, одвајају се и плове слободно. Оне у том пловљењу наилазе на друге санте, сударају се с њима и стапају. Често по неколико санти најашу једна на другу.

Свирање — један од најтежих радова

На енглеском, немачком и многим другим језицима каже се „играти на клавиру“, „играти на виолини“. Међутим, свирање се тешко може назвати игром. Уствари, оно спада у најтеже физичке радове, при коме се троши огромна енергија. Приликом свирања на клавиру, потрошња кисеоника повећава се за 27 до 47 процената, што значи да за један час свирања клавириста утроши 40 до 188 калорија више од нормале. Код свирача на контрабасу тај вишак се пење на 224 калорије по часу. За време једног концерта који траје сат и по, клавириста утроши енергију која одговара 600.000 метаркилограма. Кад би се сва та енергија могла у једном једином часу концентрисати на инструмент, било би је довољно да се један концертни клавијер дуг два метра подигне на висину од једног километра.

Колико хлеб у котарици

За време ископавања старог града Ниниве, нађени су ваљци од ливаче који су припадали библијотци краља Асуранипала. На тим ваљцима испричан је подвиг краља Елама, који се 3.200 године пре наше ере „попео толико високо на небо да су му земља и мора изгледали мали као хлеб у котарици“.

ВЕРОВАТИИ

ОДАНИ РОДИТЕЉИ

Фред Пек из Орланда, у Калифорнији, ухватио је у шупљем стаблу једног дрвета на свом имању малу, тек на свет дошлу сову. Своју „заробљеницу“ Пек је ставио у кавез, а овај обешио на тераси своје куће. Пуна два месеца родитељи заробљене сове долетали су из ноћи у ноћ и кроз решетке кавеза хранили своје птице.

КРАВА ПРЕКО ПОШТЕ

Расна крава „Флоси“ својина једног енглеског земљорадника из Бурн Енда, била је за једну изложбу приређену у Бракнелу упућена — поштом.

ЈЕДАНАЕСТ ГОДИНА БЕЗ ТЕЧНОСТИ

Ако је веровати старим хроникама, Жан д' Вивон, чувени француски ратник и



војсковођа из 16 века, није узимао никакву течност, разуме се ни воду, пуних једанаест година (1588—1599).

76 ДАНА НА ЈАРБОЛУ ЗА ЗАСТАВЕ

Тед Лафеј, филмски статиста који је пре четврт века замењивао филмске глумце у опасним сценама пречучао је једном седамдесет и шест дана на једном јарболу за заставе. Ово није учинио из личног задовољства, већ што је од фирме на чијој је кући седео добио добру награду за успешну рекламу. Јер, два ме-

сеца је цео Њујорк долазио да гледа овог необичног рекордера и живу рекламу.

ЗГРАДА У КОЈУ НИКО НИЈЕ КРОЧИО

Храм Будр Кул Деви у Умраотију, у Индији, саграђен је 1675 године, по наређењу раџе Амеџ Сингха. Чим је изграђен био завршено, Амеџ Сингха је наредио да



се запечате сви улази у храм. Отада је протекла 281 година, а печати на вратима храма и данас стоје недирнути.

ОБРВЕ КОЈЕ СЕ МОРАЈУ ШИШАТИ

Џорџ Балтроп из Диксона, у Америци, има обрве толико дугачке да би му потпуно заклоњиле очи кад их не би шишао. Кад је Балтропу било четрдесет година, његове обрве почеле су нагло да расту, тако да су пре но што их је први пут скратио, достигле дужину од 14 сантиметара.

ИСТОГ ВЕКА...

У насељу Ордек, у Кини, приликом рођења сваког детета засади се једно дрво. Дрво и његов близанац-човек расту заједно, а кад овај последњи умре, робаци иш-



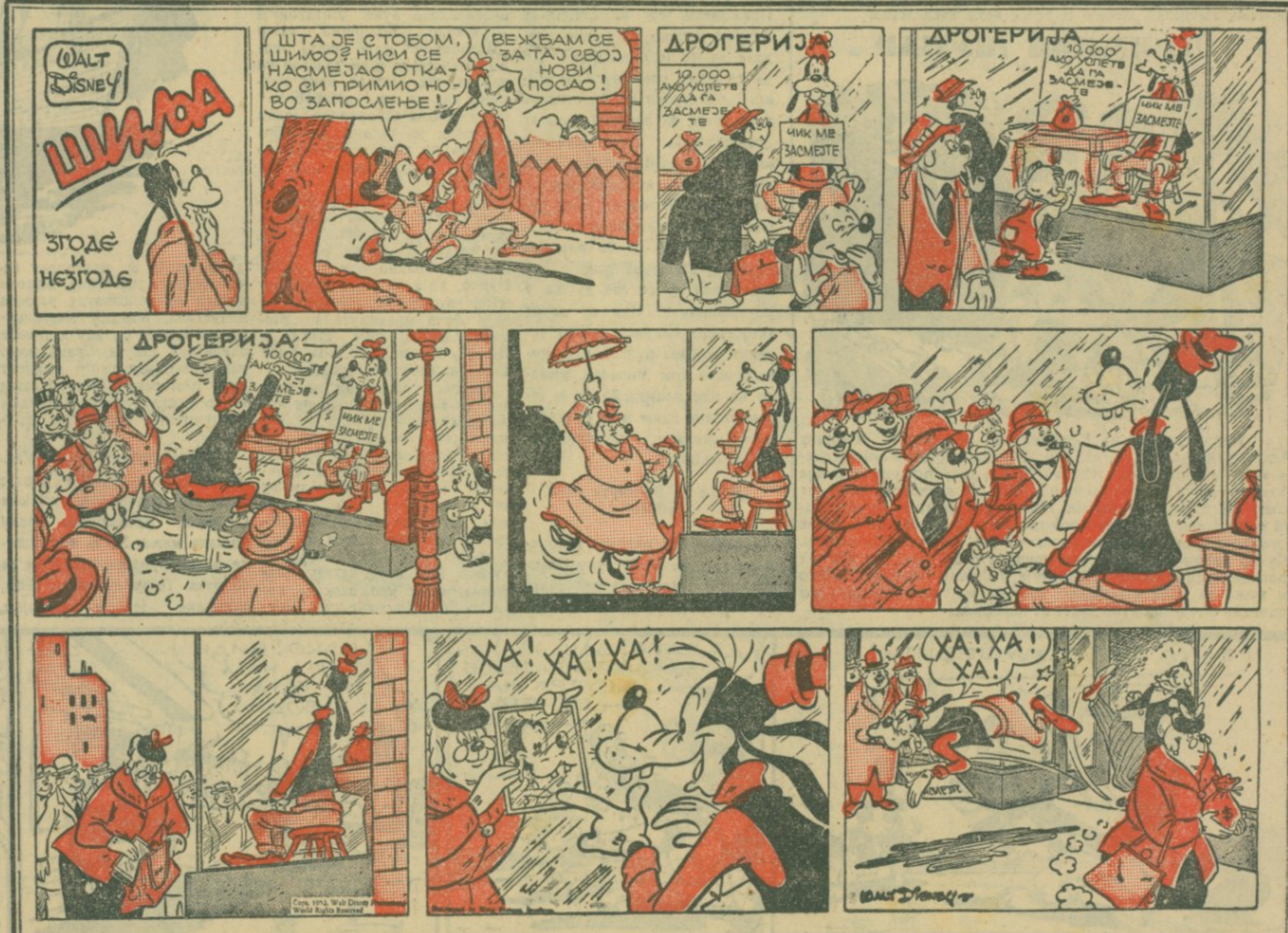
чупају дрво из корена, окрећу му гране и стабло постаје као надгробни споменик преминулом.

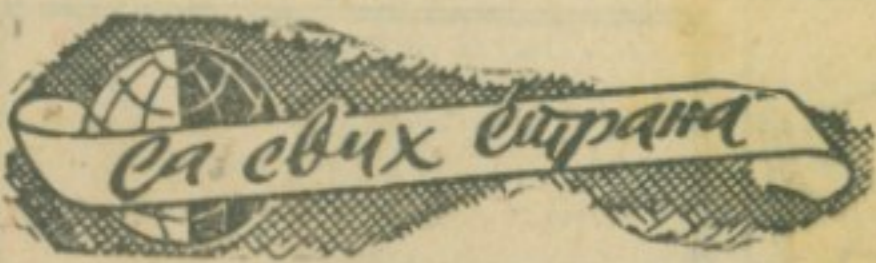
Као и свако манија...

Манија паса узела је, како пише „Американ Меркјур“ забрињавајуће размере у САД, нарочито за последњих десет година. Још не тако давно људи су сматрали псе за оно што стварно и јесу, то јест — за псе. Највећи број паса живео је на селу, где је својим услугама човеку заслуживао храну коју је од њега добијао. Тада пси још нису били оно што су данас — градски паразити. Највећи део времена проводили су напољу, а све мажење састојало се у томе што им се дозвољавало да у хладним зимским ноћима спавају у кухињи.

А онда се све изменило. Пса су почели да називају највећим човековим пријатељем и то је сад парола коју стално избацују пријатељи паса. Људи који не могу да живе без пријатељства с псима требало би како пише „Американ Меркјур“, да испитају главу и срце. Налаз би свакако био да код њих нема довољно — наклоности према људима. Пријатељство, па чак и права материнска пажња који се укажују псима нашили би много бољу примену кад би били упућени људима којима је та пажња итекако потребна.

С друге стране, манија паса постала је врло уносна за многе људе. Читав низ људи чија је делатност у вези с „благостањем“ паса створило је себи врло уносне послове.



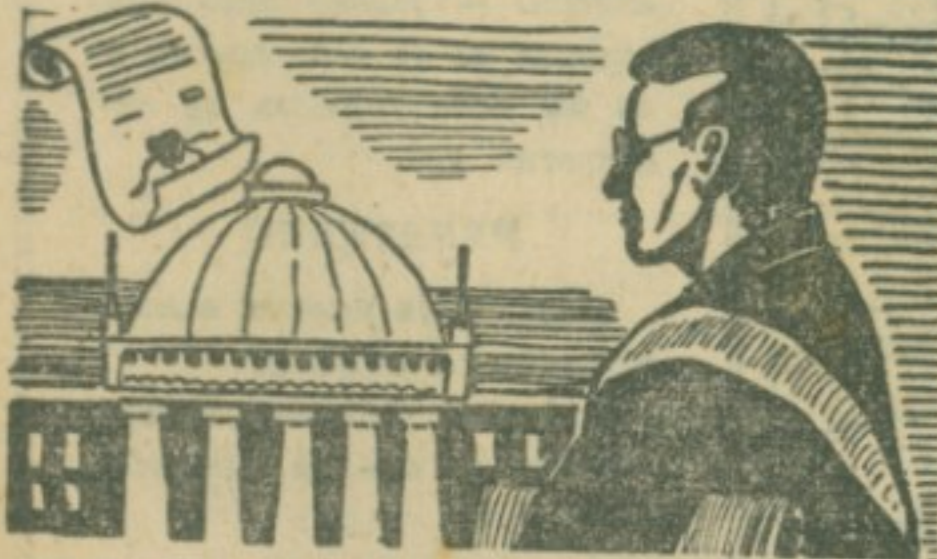


ВИРУС ПРОТИВ МОЉАЦА

Билески стручњаци за текстил успели су да развију једну врсту вируса која напада — мољце. Вирус уништава искључиво ларве мољаца, које су једино опасне за текстил. Но, он има и један недостатак: није отпоран према хемиском чишћењу тканина. Зато је неопходно, после сваког чишћења, изазвати поновну „текстилну инфекцију“ одећа које треба сачувати од мољаца својом врстом вируса, чија је „производња“ јестина.

НАУЧНИЦИ И ДИПЛОМАТИ

Године 1950. Сједињене Америчке Државе су доделиле неким својим амбасадама научне аташе. То је први пут у историји дипломатије да је установљена ова функција. Задатак аташеа састојао се у томе да дају обавештења руководећим службеницима амбасада о резултатима научних истраживања у одговарајућим земљама, како би се појачала међународна сарадња. Радом десеторице аташеа, који су били распоређени у пет европских земаља, управљао је познати амерички хемичар Џозеф Кефли, који је заузео положај научног саветника у Министарству спољних послова у Вашингтону. Међутим, од пре извесног времена ова „нова и лепа установа умрла је тихом смрћу“, пише један



француски лист, „а нико не зна од које болести“. Више од годину и по дана нико не заузима положај Џозефа Кефлија, који се више не налази на својој дужности, као што ни у америчким амбасадама у Европи више не раде научни аташеи. „Изгледа да је једино могућно објашњење“, завршава лист своју вест, „да су се научници показали као „лоши“ популаризатори науке, тако да их дипломати нису схватили“.

ГРАД ОД ПРЕ ТРИ ХИЉАДЕ ГОДИНА

Недавно су израелски археолози извршили откопавање остатака старих зидина недалеко од Јафе, које су пре три хиљаде година изградиле овај град. Очекује се да ће се пронаћи трагови и



остаци старог биб-иског града. На остацима зидина виде се знаци дејства ватре и рушења, што археолози објашњавају нападом на град и његовим уништењем од стране Филистинаца, 1.200 година пре наше ере.

ДУГОТРАЈНИ КАУЧУК

У Америци је добијена синтеза дибтилдитиокарбоната никла. Овај хемиски производ ускоро ће се употребљавати као каучук. Комисија од три француска стручњака изјавила је да ако се сасвим мала количина овог производа помеша с



било којом врстом природног каучука, добиће се смеша којој не могу да нашкоде ни влаза, ни сунце, ни кисеоник из ваздуха. Предмети од такве смесе биће дуготрајнији од предмета од обичног каучука.

ТЕЛЕВИЗИЈА У БОЛНИЦАМА

Да би на неки начин и најтежим болесницима омогућила уобичајене посете рођака и пријатеља, болница у Мориставну, у САД, послужила се телевизијом. Крај постеље сваког пацијента, у одређеним собама у које се не пуштају посетиоци, налази се мали телевизијски пријемник с телефонским апаратом. На тај начин, ови болесници, не кришећи болничке прописе, могу и да виде своје посетиоце и да разговарају с њима.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

»ОПЕРАЦИЈА МАРС«

Шестог септембра лизом светлости која се одби- телескопи свих ја од Марса научници ће по- операторија на кушати да утврде структуру свету били су у- њене површине, затим темпе- смерени према ратуру и, најзад, први пут ће Марсу. Он је тога се на Марс улерити радио- дана био најближи Земљи, телескопи. што се понавља шест пута сваког столећа. Кад то свестрано посматра- Сваких петнаест година, ње — названо „операција Марс“ — буде завршено, при- Марс — који се креће својом купљени материјал испитива- кружном путањом, углавном ће се више месеци, па ће се 100 до 400 милиона километа- на основу њега можда добити



ра удаљен од Земље — при- ближи јој се на „свега“ 55 милиона километара, дакле на удаљење које је 150 пута ве- ће од Месечевог.

Разумљиво је да се астро- номи користе сваком таквом приликом да би подробније осмотрили ову занимљиву пла- нету, на којој би, према ми- шљењу знатног броја научни- ка, могао постојати живот.

Марс на свом кружном путу обилази око Сунца за 687 дана. Тако, уствари, марсовска го- дина траје готово два пута дужи од земаљске. Но, с на- шим годинама марсовска, изгледа, има и извесне слично- сти — годишња доба, која су око два месеца дужи него на Земљи. Посматрањем Марсо- ве површине може се утврди- ти да се она мења у разна го- дишња доба, што би могло да укаже на постојање растиња, односно живота.

Научници многих земаља одавно се спремају да „доче- кају“ Марс и да на њему пра- те све што се може запазити савременим прецизним инстру- ментима. Између осталог, ос- матраће се „линеарне струк- туре“ на површини Марса и снежне капе на његовим поло- вима — сличне онима на Зем-љи — које се смањују у току марсовског лета, а повећавају за време зиме. Усто ће се вршити и детаљна мерења димензија те планете, а ана-

глави или љубичасти, мирк- сани су и скупљени у грозда- сту пваст. Функција је порек- лом из Јапана и Кине.

ЗАШТО СЕ БРЗО ЗАМАРАЈУ ПИЛОТИ МЛАЗНИХ АВИОНА?

После дужих испитивања на Универзитету у Јужној Кали- форнији, дошло се до закључ- ка да умор који осећају пилоти млазних авиона, макар и после кратке војње, долази више услед напетости нерава, него од самога рада. Иако је летење простије на млазним авионима, постоје многобројни инструменти који се морају контролисати. Поред тога, у- след огромне брзине на вели- ким висинама, пилот донеке губи самопоуздање.

ОРХОНСКА АЗБУКА

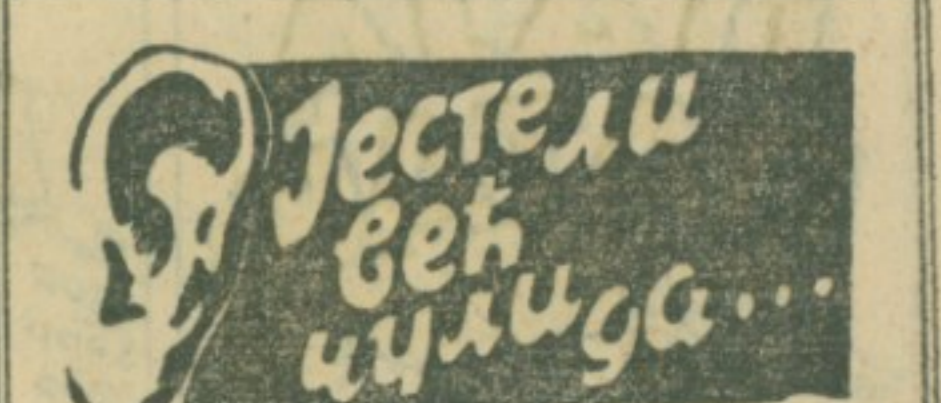
Орхонска азбука су писмени знаци орхонских написа (по реци Орхон, у Монголији), ко- ји су припадали северним Тур- цима, чије је царство пропало још 774 године. Орхонски на- писи претстављају најстарији споменик турског језика.

КАКВА ЈЕ ТО КАНАБАЦ-КАПА?

Канабац-капа је врста жен- ске капе, мала и троугласта облика. Ова врста капе носила се у околини Пећи, а употреб- тови су им разнобојни: бели, љавале су је младе жене.

МУЗИКА ИЗ БЕНЗИНСКЕ БУРАДИ

Петролејске компаније на Антилима нашле су се пред јед- ним тешким проблемом: како да обезбеде довољну количину буреди за нафту и бензин. Иако их добављају у све већим количинама, њих преконоћ све више нестаје, јер их доморочи кришом односе, да би од њих правили бубњеве „там-там“. Никакве мере предострожности ту не помажу — жеља за „музиком из бурета“ јача је од напора компаније да сачува своју амбалажу.



„...нето тежина јед- ног кокошијег јајета десет пута је већа од тежине његове љу- ске.“



„...први коњски трам- вај прорадио је у Берлину 1864 године.“

„...у зоологији се једна врста мекуша- ца назива „харфа“.“

„...у ужичком кра- ју за сваког боле- шљивог човека ка- жу да је веретина.“

„...Дон Хетерингтон, проналазач цилиндра и познати дондонски шеширџија свог вре- мена, изазвао је сво- јим новим моделом, 1797 године, толику гужву да је био у- хапшен и осуђен на велику новчану ка- зну.“

„...највећа књига на свету је један ана- томски атлас који се чува у Занатској ко- лати.“



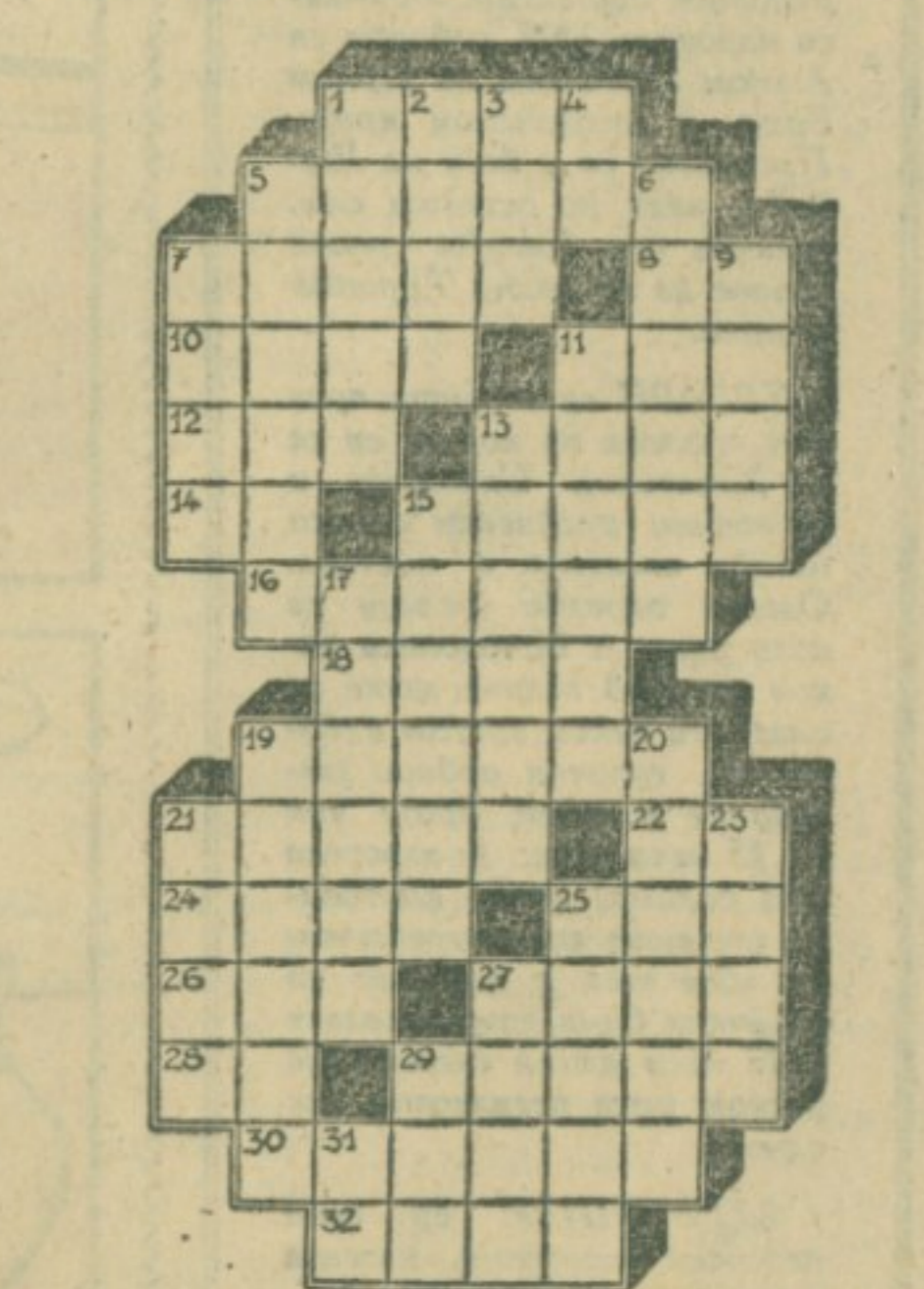
„...дугачке рекламе и огласе с много тек- ста а без слика струч- њаци за рекламу на- зивају „Јумбом“ (сло- ном).“

„...мајци славног на- учника Кеплера би- ло је суђено као ве- стици и она се једва спасла смрти. Њена рођена сестра била је, међутим, под оп- тужбом да је вешти- ца, спаљена на ло- мачи.“



Водоравно: 1) благајна; 5) животиње из рода дупљара; 7) уметнички уобличена игра; 8) слово латинике; 10) планина у Грчкој; 11) ловачки пас; 12) сфера; 13) страво женско име; 14) коњ; 15) на- ше мушко име; 16) препорука тестамент; 18) оп- штинско полуврће; 19) општар; 21) музичког дела; 22) хемиски знак за осмниум; 24) отплата; 25) и један и други; 16) врста пангага; 27) рима, срок; 28) предлог; 29) вођ Хуна; 30) дужи одређене крај- њим тачкама лука; 32) примитивна справа за овање (многк).

Усправно: 1) боја; 2) митолошки бог бата; 3) део дана; 4) сфера; 5) једна од крајних страна правоуглог троугла; 6) врста болног отрова; 7) пристаниште на Дунаву; 9) државна имовина; 11) фотографски апарат; 13) врста музичког дела; 15) испит зрелости; 17) модел будућег споменика или зграде; 19) справа; 20) један од истраживача Северног Пола; 21) град у Алжиру; 23) буре за воду; 25) личност из стипова; 27) начин писања и изражавања мисли; 29) отац (слов.); 31) хемиски знак за ербијум.

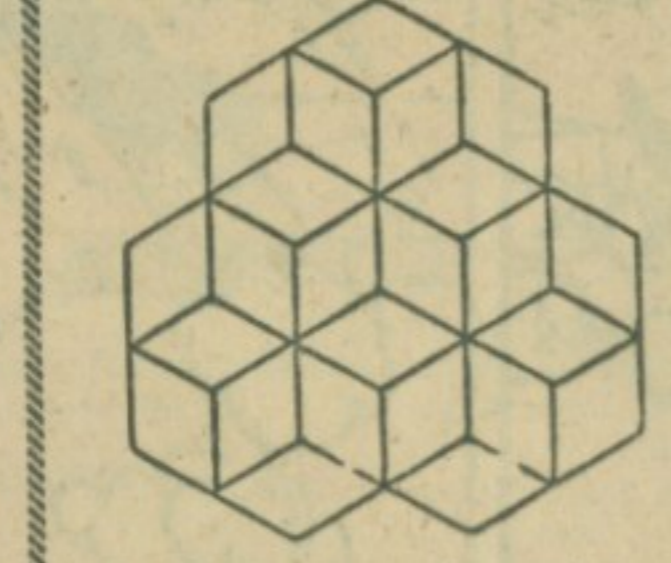


РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Д(ушан) К(остих); 3) вели; 5) ла- пили; 7) филозофе; 9) ама; 10) Кил; 11) об; 12) ак; 14) ла; 15) Асмар; 18) Пав; 19) Лам; 21) ви; 23) ир; 25) ма; 25) Ава; 27) Тел; 28) в; вена; 31) па- рина; 32) Рина; 33) на.
Усправно: 1) лепо; 2) клип; 3) вал; 4) Илок; 5) Лимба; 6) илми; 7) фар; 8) Ела; 12) амази; 13) Кавур; 16) Спа; 17) бат; 19) ливац; 20) имела; 21) Вар; 24) ала; 26) Авар; 27) Тана; 29) Ерин; 30) „Нина“.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Шора с бројевима

У 24 празна поља ове фи- гуре упишите бројеве од 1 до 24, али тако да збир бројева у три површине сваке копчи- це буде 33. На пример: 9, 23 и



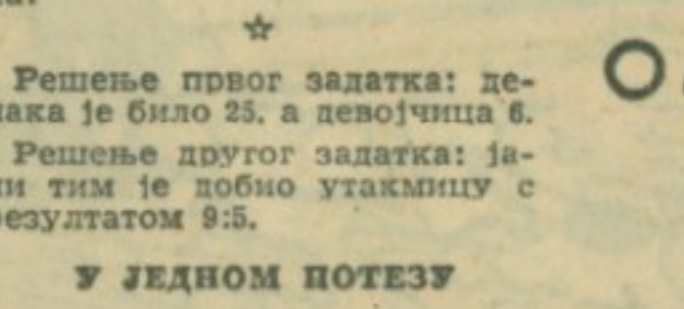
1 — 33. Иначе, свеједно је да ли видите шест или седам копчица. Да вам олакшамо решење, рећи ћемо да у по- ље у врху фигуре долази број 24, а у доња два поља 14 и 21.
Ако, и поред свега тога, не знате да решите овај задатак, ми ћемо вам дати решење:
У врху је број 24. У другом реду, с лева на десно, бројеви: 15, 2, 7 и 20. У трећем: 16 и 6. У четвртном: 19, 5, 12, 10, 17 и 13. У петом: 9, 11 и 3. У шестом: 23, 1, 18, 4, 8 и 22. У сед- мом: 14 и 21.

Два задатка за добре рачунице

У једном разреду било је и ученика и ученица. Један од ученика рече:
— У овом разреду имам че- тирх пута више другова него другарица.
На то ће једна од ученица:
— А ја имам пет пута више другова него другарица.
Сад одговорите колико је било децка а колико девој- чица у овом разреду.

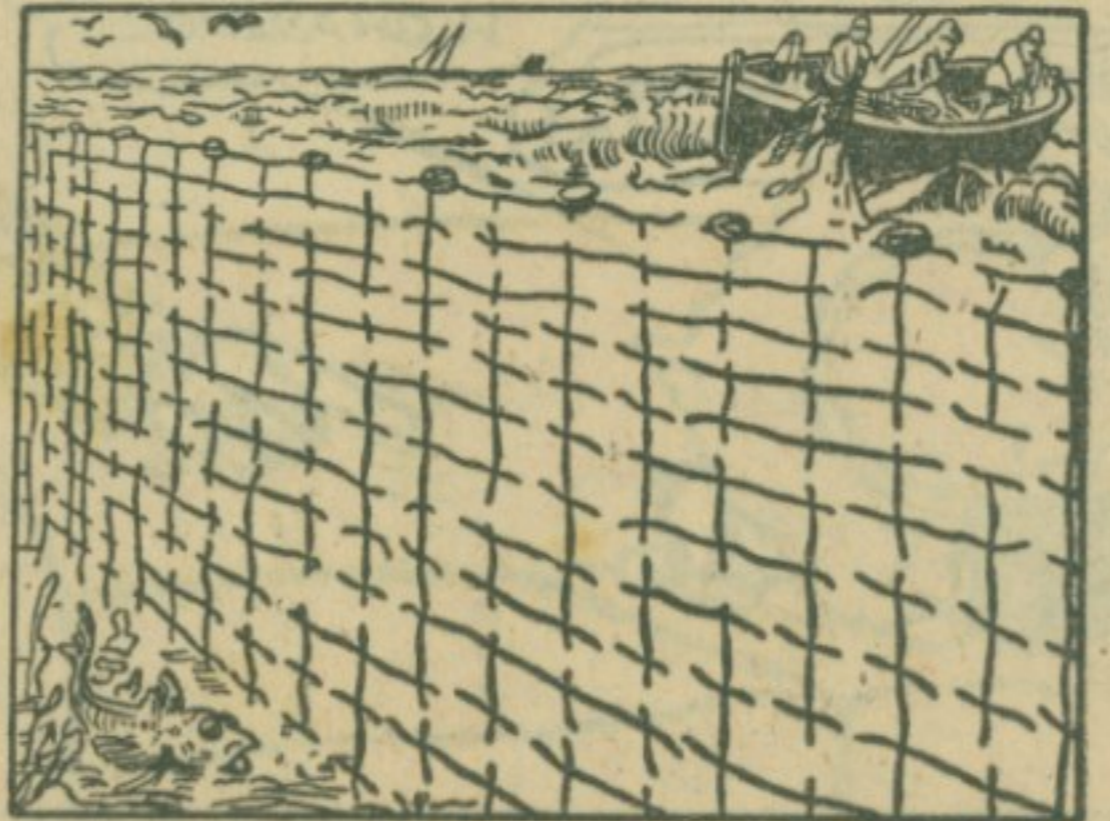
За мале цршчце

Круг смо мали нацртали И два угла још додали. Које спаја права пруга. Затим јаје испод круга. А уз јаје још две кукке.

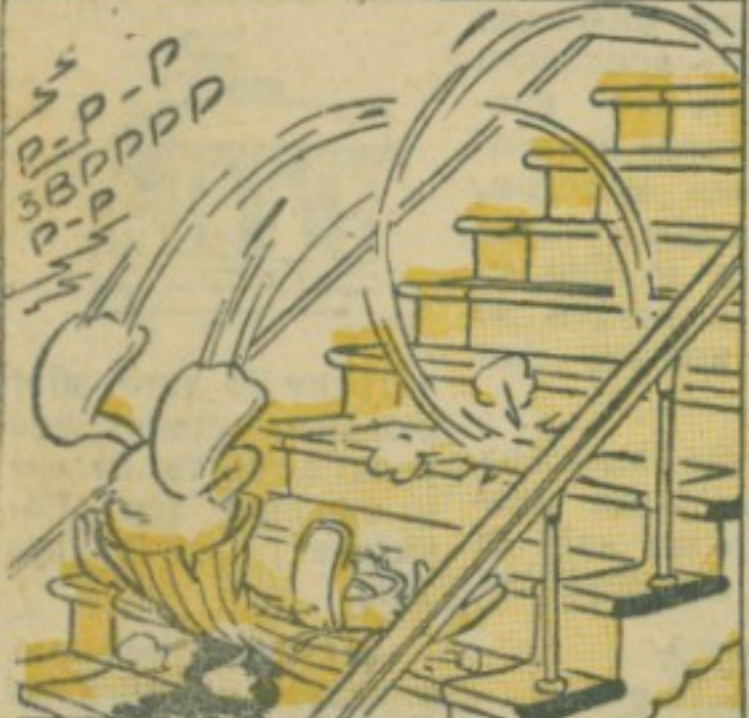
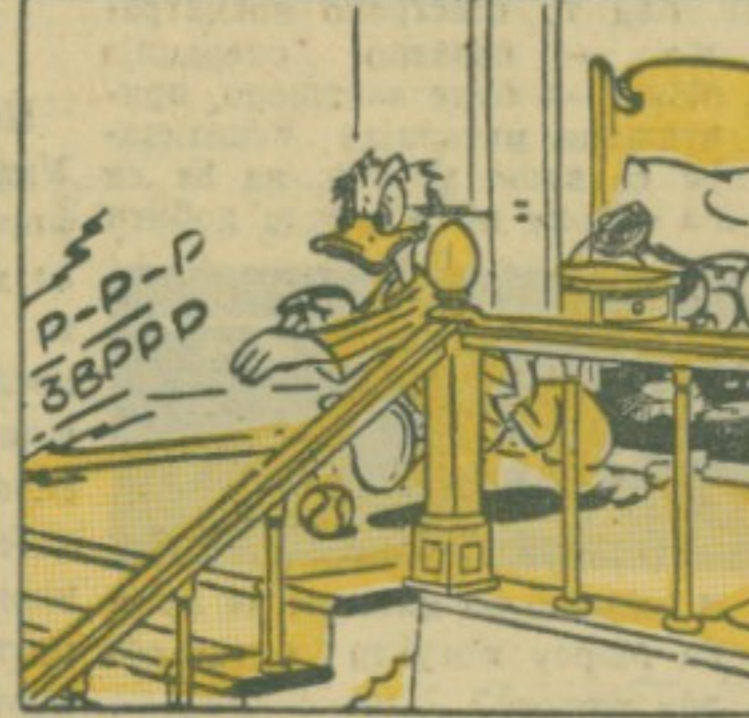
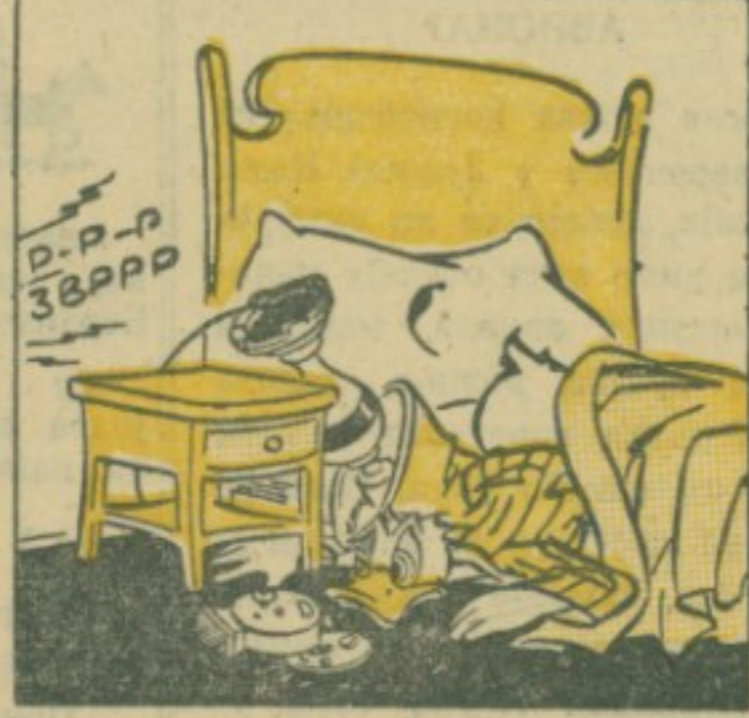


То ће бити као руке. У круг стави лини значке — Четир' црте и две тачке. Јајету се сукња дола И две ноге да прохода. Тал фигура биће цела, Ко некаква сека Језла!

КАКО ДА РИБА ПОБЕГНЕ КРОЗ МРЕЖУ



Помозите овој риби да се жу и да се придружи сво- поуче кроз рибарску мре- жим срећнијим другарицама.



ВАРА СЕ

Берберин: Све ми се чини да сам вас некад раније бријао.
Хорације: Варате се. Браготину коју ми видите на лицу добио сам у једној аутомобилској несрећи.

ХВАЛИСАВЦИ

— Баш су хвалисавци ови наши земљаци! — вели Шиша Микију. — Ево, пишу како у Америци има хиљадугодишњег дрвећа, а нема ни 500 година како је Америка откривена!

ДА БИ БИО СИГУРАН

— Перо, већ трећи дан видим те како у стопу пратиш свог ројача. Зашто то радиш?
— Зар ти то није јасно, Попаје? — одговори Перо Ждера. — Једино тако сам сигуран да га нећу срести и да ми неће тражити да му исплатим див.

РЕЛАТИВНО

Паја: Шта велите о мом последњем роману?
Издавач: Одлична ствар — ако је заиста последњи!

Који је одговор

ТАНАСКО РАЈИЋ позинуо је:
1805
1809
1813
1815

УРБАРИ су: средњовековни витезови збирке правних прописа градски великодостојници у старом Дубровнику црквене књиге

АХЕМЕНИДИ су: стари персиски владари извршна власт у Спарти оружана пратња римских конзула египатски свештеници

ОДГОВОР

ТАНАСКО РАЈИЋ позинуо је 1815 године. Учествовао је и у Првом српском устанку, у коме је био Карађорђевог барјактар. Истакао се нарочито 1809, у борби са Алијом Гушанцем на Црном Врху, у јагодинском крвију. Прославио се у боју на Љубићу, када је, оставши сам, јуначки пао бранећи српске топове да не падну Турцима у руке.

УРБАРИ су зборници правних прописа по којима су се у Хрватској, Славонији и Војводини уређивали односи између властеле и кметова. Овакве одредбе јављају се врло рано; и Винодолски закон од 1288 године може се сматрати неком врстом урбара. Но, типични урбари јављају се у већем броју тек од 15 века. Како је властела свој положај према кметовима све више злоупотребљавала, због чега је долазило до сељачких buna, државна власт у 18 веку узима енергичније у своје руке резултате тих односа.

АХЕМЕНИДИ су прва персиска династија, названа тако по свом оснивачу Ахемени. Владари из ове династије управљали су Персијом до 330 године пре наше ере. Најпознатији су: Кир II, Камбиз II, Дарије I, Ксеркс I и Артаксеркс III.

